

Berekenbaarheid 2017
Toets 1
22 september 2017

Voor je verder leest, schrijf je naam, studentnummer en studierichting op het antwoordvel. Er zijn 4 onderdelen die samen 9 punten opleveren, 1 punt is gratis. Bij het ‘definiëren’ van een Turing-machine moet je deze geven door middel van een toestandsdiagram (en dus niet als tabel). In alle Turing-machines in deze toets mag je hulpsymbolen gebruiken. Veel succes!

1. Definieer een standaard Turing-machine M_1 die de taal (2½ punten)

$$L_1 = \{w \in \{a, b\}^* \mid w \text{ bevat meer } a\text{'s dan } b\text{'s}\}$$

herkent door eindtoestand. Er geldt bijv. $aba \in L_1$ maar $abba \notin L_1$.

2. Definieer een non-deterministische Turing-machine M_2 die de taal (2½ punten)

$$L_2 = \{w \in \{a, b\}^* \mid w \text{ bevat een deelwoord } u \text{ met } |u| \geq 3 \text{ en } u = u^R\}$$

herkent door eindtoestand. Hierin is $|u|$ de lengte van het woord u , en u^R is het woord u achterstevoren. Er geldt bijv. $babbaa \in L_2$ want $babbaa$ bevat $abba$ als deelwoord, en $abba$ is een palindroom van tenminste drie symbolen.

Zorg ervoor dat een input $w \in L_2$ wordt herkend in hoogstens $|w|+3$ stappen. Je mag zelf weten of je M_2 met één of meerdere tapes definieert.

3. Definieer een numerieke Turing-machine M_3 die de functie (2 punten)

$$f_3(n, m) = |n - m| = \begin{cases} n - m & \text{als } n \geq m \\ m - n & \text{als } n < m \end{cases}$$

uitrekent. Er geldt bijv. $f_3(4, 5) = |4 - 5| = |-1| = 1$. Je mag in de definitie van M_3 de macro's op de achterkant van dit blaadje gebruiken.

4. Gegeven een recursief opsombare taal L_4 . Laat zien dat deze ook altijd kan worden herkend door een standaard Turing-machine M_4 *zonder hulpsymbolen*, dus een machine waarin $\Gamma = \Sigma \cup \{B\}$. (2 punten)

Hint: de constructie van een equivalente één-spoor Turing machine M' uit een meer-sporen Turing-machine M (zoals op het college behandeld) gebruikt geen extra hulpsymbolen, dus M' en M hebben daarbij dezelfde Γ .

